

Aspheims kronikk

Quisling og Terboven

Av Lars Reiermark, Asker

I Aftenpostens kronikk 31.10. tar krigshistorikeren Odd V. Asheim opp igjen den gamle historien om at Quisling i januar 1944 forspilte muligheten til å bli kvitt Terboven, underforstått slik at han, dvs. Quisling, kunne overta den reelle makt i Norge.

Historien har lenge sirkulert i både gamle og nye NS-kretser, men bygger på en total feilvurdering av situasjonen både da i 1944 og senere. Forholdet var at etter Stalingrad (1943) var nazi-Tysklands dager talte. Det var ikke lenger et spørsmål om hvem som ville vinne krigen, men om hvor lenge tys-

kerne ville kunne holde ut! Dette ga seg bl.a. i Norge det utslag at Quisling ikke lenger hadde noen muligheter til å appellere direkte til Hitler for å nøytralisere Reichskommissaren. Quislings støttespillere, Rosenberg og Raeder, var begge ute av bildet, og Quislings samtaler med der Führer ga ikke lenger de ønskede resultater. Som i 1943 fikk Quisling ikke lenger de ønskede resultater. Som i 1943 fikk Quisling også i 1944 anledning til å møte Hitler, men i begge tilfeller var han ledsaget av Terboven og hans medarbeidere.

Quisling fikk anledning til å fremlegge sitt syn, men fikk ingen bestemte svar da han i 1944 tok opp igjen tråden fra 1943, nemlig en rekke klager på at Reichskommissar opptrådte slik i Norge at det skadet «den felles sak». På grunn av nazi-Tysklands stadig mer desperate militære stilling var Hitler overhodet *ikke* interessert i å foreta politiske forandringer til Quislings fordel. Dette var både Terboven og Quislings tidligere støttespillere i Berlin helt ut innforstått med.

De eneste som ikke oppfattet situasjonen, var – som både tidligere og senere – NS-ledelsen med Quisling selv og kretsen rundt ham. De oppfattet ikke at spillet var snudd og at Tyskland var i ferd med å tape krigen, men at Norge fortsatt hadde avgjørende strategisk betydning for Hitler, som spesielt i 1944 fryktet for at en alliert invasjon skulle komme via Norge. Av samme årsak hadde han i tiden mai-oktober dramatisk styrket Wehrmachts stilling i Norge fra syv til 13 divisjoner. I årsrapporten fra 31. desember 1943 oppgis det å være 430 000 tyske militære i Norge, og alle unntatt Quisling var på det rene med at hans stilling var fastlåst. For Hitler var det aldri et spørsmål om noen støtte til Quisling på dette sene tidspunkt.

På toppen av det hele sendte Hjemmefronten i april 1944 ut en pressemelding som slo fast at tyskerne aldri offisielt hadde erklært slutt på krigstilstanden mellom Tyskland og Norge, og at ingen «fortolkningsknepp kunne bortforklare at hjelp til tyskerne er landsforræderi». Quislings motiv var å søke å «få skapt en annen tilstand, først fred og siden våpenfelleskap med Tyskland». Da ville ikke lenger landsforræderiet være så klart og tydelig. Det var imidlertid ikke i Hitlers planer å ha noen «lojal, nasjonal regjering» i Norge på sin side hvis Norge skulle bli krigsteater. Da ville det være snakk om en ren militær, tysk front under tysk militær kommando. En ting er at NS-klikken ikke oppfattet poenget den gang i 1944. Men at noen i 1995 fortsatt fester lit til den gamle historien, er bortimot tragisk.